

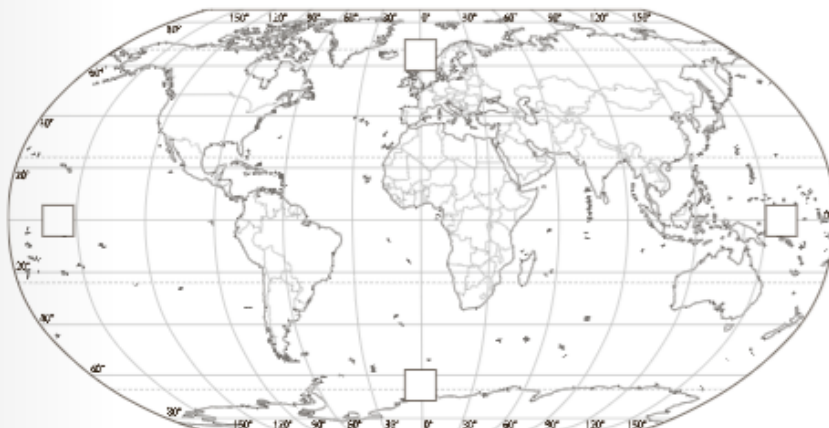
PETI TEDEN – GEOGRAFIJA 6. B, sreda, 15. in četrtek 16. 4. 2020 **Ponavljamo in preverimo**

Ugotovi, kaj znaš in česa ne. Vrni se v učbenik, poglej si interaktivna gradiva, poslušaj razlage, preberi besedila in se nauči. Naslednji teden se dobimo na video konferenci. Po meilu dobiš kontakt in čas srečanja. Posreduje rešene naloge do petek, 17. 4. do 14.00.

Geografsko lego posamezne točke na Zemljinem površju določamo glede na oddaljenost točke od ekvatorja in začetnega poldnevnik. Določamo jo v stopinjah.

Oglej si zemljevid in reši nalogo.

- A) Na zemljevidu z rdečo barvo označi ekvator in z modro barvo začetni poldnevnik.
- B) V okvirčke na zemljevidu vpiši strani neba.
- C) V preglednico vpiši geografsko lego celin.

CELINA	LEGA GLEDE NA EKVATOR	LEGA GLEDE NA ZAČETNI POLDNEVNIK
EVROPA		
AZIJA		
AFRIKA		
SEVERNA AMERIKA		
JUŽNA AMERIKA		
AVSTRALIJA		
ANTARKTIKA		

1. Opiši značilnosti vrtenja Zemlje okoli svoje osi.
2. Naštej posledice vrtenja Zemlje okoli svoje osi.
3. Kaj je krajevni čas?
4. Kaj je časovni pas?
5. Zakaj imamo časovne pasove?
6. Kaj predstavlja datumsko meja?

Zemlja se vrti okoli svoje osi. Zaradi vrtenja vse točke na Zemljinem površju, razen tečajev, ves čas spreminjajo lego glede na Sonce.

Oglej si ilustracijo in reši nalogo.

A) Kako imenujemo gibanje Zemlje, ki je prikazano na ilustraciji?

B) Na ilustracijo napiši smer, v kateri se giblje Zemlja.

C) Na ilustracijo napiši, za koliko je Zemljina os nagnjena glede na navpičnico ravnine, v kateri kroži okoli Sonca.

Č) Koliko časa traja to gibanje?

D) Katere so posledice tega gibanja Zemlje?

E) Zakaj se preko leta spreminjata dolžina dneva in noči?

Glede na lego proti Soncu imajo posamezna območja na Zemlji različne dele dneva.

Oglej si satelitski posnetek Zemlje (pogled na severni tečaj) in napiši, kateri del dneva je na označenem delu Zemlje.

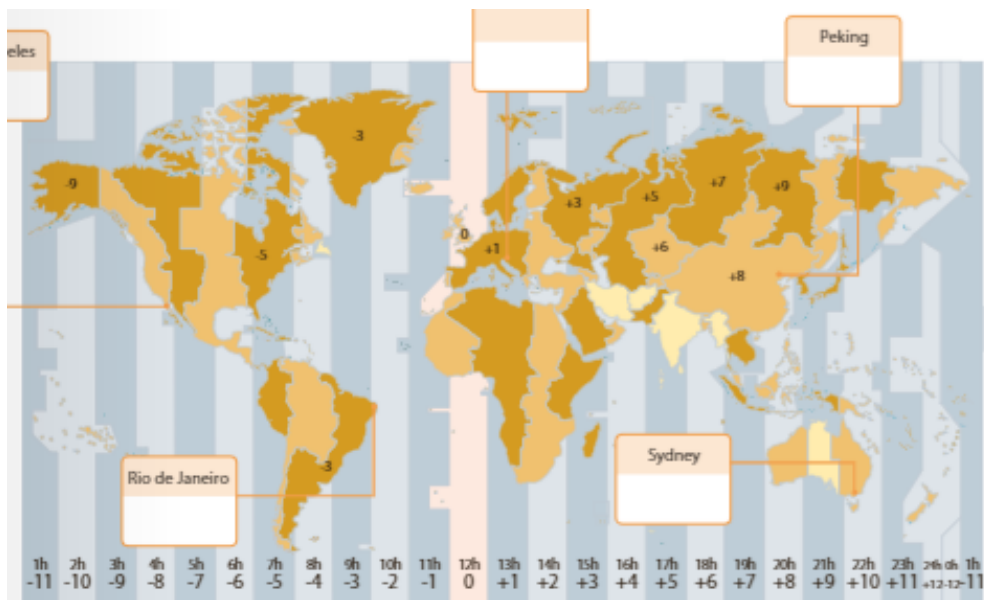

Vsi kraji, ki ležijo na istem poldnevniku, imajo enak čas, ki ga imenujemo krajevni čas. Da ne bi bilo zmešnjave, so Zemljo razdelili na časovne pasove.

Dopolni trditve.

Zemlja se v 24 urah zavrti za _____° oziroma _____° v eni uri. Zato so Zemljo razdelili na _____ časovnih pasov, znotraj katerih imajo vsi kraji _____ čas. Izhodiščni časovni pas je _____

Časovni pasovi si sledijo v razmiku _____ ure. Od izhodiščnega časovnega pasu ure proti vzhodu _____, proti zahodu pa _____.

Oglej si zemljevid časovnih pasov in reši nalogo.

- A) Na zemljevidu z modro barvo pobarvaj izhodiščni časovni pas.
 B) V katerem časovnem pasu leži Slovenija?

- C) Z zeleno barvo pobarvaj časovni pas, kjer najprej praznujejo novo leto. S pomočjo atlasa ali zemljevida sveta v prilogi učbenika poimenuj območja, države, ki ležijo v tem časovnem pasu.
 Č) Na zemljevidu z rdečo barvo nariši datumsko mejo.
 D) Pojasni, kaj označuje datumska meja.

Na potovanjih moramo uro prilagajati časovnim pasovom. V resnici moramo sami prilagajati samo ročne ure, medtem ko se pametni telefoni in pametne ure sami nastavijo.

Reši nalogo s pomočjo zemljevida iz 4. naloge.

- A) V okvirček pri Sloveniji vpiši, koliko je ura v tem trenutku.
 B) Izračunaj in vpiši, koliko je v tem trenutku ura po mestih, označenih na zemljevidu.

V spodnji skici prevleči:

- južni in severni povratnik z rdečo barvo,
- južni in severni tečajnik z modro barvo.

Preberi besedilo in odgovori na vprašanja.

Zakaj imajo nekateri vzporedniki imena?

Zaradi nagiba Zemljine osi za $23,5^\circ$ imata vzporednika, ki sta $23,5^\circ$ oddaljena od ekvatorja, poseben pomen. Enako velja tudi za vzporednika, ki sta za $66,5^\circ$ oddaljena od ekvatorja. Ti vzporedniki imajo posebna imena.

Vzporednik, ki leži $23,5^\circ$ severno od ekvatorja, se imenuje **severni povratnik**, vzporednik, ki leži $23,5^\circ$ južno od ekvatorja, pa **južni povratnik**. Oba povratnika omejujeta območje, v katerem Sončevi žarki vsaj enkrat na leto padajo navpično na Zemljino površje.

Severni tečajnik je vzporednik, ki leži $66,5^\circ$ severno od ekvatorja, medtem ko leži **južni tečajnik** $66,5^\circ$ južno od ekvatorja. Tečajnika omejujeta območje okrog tečajev, kjer Sonce vsaj enkrat v letu ne vziđe oziroma ne zaide.

a) Kako padajo sončevi žarki med severnim in južnim povratnikom na Zemljo?

b) Pobarvaj to ozemlje na zgornji skici.

c) Med severnim tečajnikom in severnim tečajem ter med južnim tečajnikom in južnim tečajem sončevi žarki padajo najbolj poševno. Pobarvaj obe ozemlji na zgornji skici.

č) Zakaj sončevi žarki Zemlje ne osvetlujejo vse leto enakomerno?

- A) Koliko časa potrebuje Zemlja za eno krožno potovanje okoli Sonca? _____
- B) Koliko dni ima leto? _____
- C) Kaj se zgodi z viškom ur iz posameznih let? _____
- C) Na koledarju označi mesec, ki ima vsaka štiri leta dan več in dopiši ta dan. Kako imenujemo leto, ki ima en dan več? _____

Zaradi nagiba Zemlje imajo določeni vzporedniki poseben pomen in tudi posebna imena.

Reši nalogo.

A) Na črte ob ilustraciji napiši imena vzporednikov in stopinje.

21. junij – poletni Sončev obrat:

- na severni polobli je najdaljši dan v letu,
- severna polobla je nagnjena proti Soncu,
- severna polobla prejema več Sončevih žarkov,
- Sončevi žarki padajo navpično na severni povratnik.

21. marec – spomladansko enakonočje:

- dan in noč sta povsod enako dolga,
- polobli sta v enaki legi glede na Sonce,
- polobli prejmeta enako količino Sončevih žarkov,
- Sončevi žarki padajo navpično na ekvator.

23. september – jesensko enakonočje:

- dan in noč sta povsod enako dolga,
- polobli sta v enaki legi glede na Sonce,
- polobli prejmeta enako količino Sončevih žarkov,
- Sončevi žarki padajo navpično na ekvator.

21. december – zimski Sončev obrat:

- na severni polobli je najkrajši dan v letu,
- severna polobla prejema manj Sončevih žarkov,
- severna polobla je nagnjena stran od Sonca,
- Sončevi žarki padajo navpično na južni povratnik.

	21. marec	21. junij	23. september	21. december
Kam padajo Sončevi žarki navpično?	ekvator 0°	severni povratnik (23,5°)	ekvator 0°	južni povratnik (23,5°)
Dolžina dneva na ekvatorju	12 ur	12 ur	12 ur	12 ur
Dolžina dneva na severni polobli	12 ur	Čim večja je oddaljenost od ekvatorja, daljši je dan.	12 ur	Čim večja je oddaljenost od ekvatorja, krajši je dan.
Dolžina dneva na južni polobli	12 ur	Čim večja je oddaljenost od ekvatorja, krajši je dan.	12 ur	Čim večja je oddaljenost od ekvatorja, daljši je dan.
24 ur dan	Nikjer	Od severnega tečajnika do severnega tečaja	Nikjer	Od južnega tečajnika do južnega tečaja
24 ur noč	Nikjer	Od južnega tečajnika do južnega tečaja	Nikjer	Od severnega tečajnika do severnega tečaja
Letni čas na severni polobli	Pomlad	Poletje	Jesen	Zima
Letni čas na južni polobli	Jesen	Zima	Pomlad	Poletje

Pojasni, kako se dolžina dneva spreminja z letnimi časi.

- Opiši značilnosti kroženja Zemlje okoli Sonca.
- Pojasni pojme: severni tečaj, južni tečaj, ekvator, severni tečajnik, južni tečajnik, severni povratnik, južni povratnik, začetni poldnevnik.
- Kaj je prestopno leto?
- Zakaj imamo letne čase?
- Zakaj se dolžina dneva in noči med letom spreminja?
- Na kateri dan v letu se na severni polobli začnejo letni časi: pomlad, poletje, jesen in zima?
- Opiši in pojasni dejavnike, ki vplivajo na dolžino dneva in menjavanje letnih časov.

SLOVARČEK

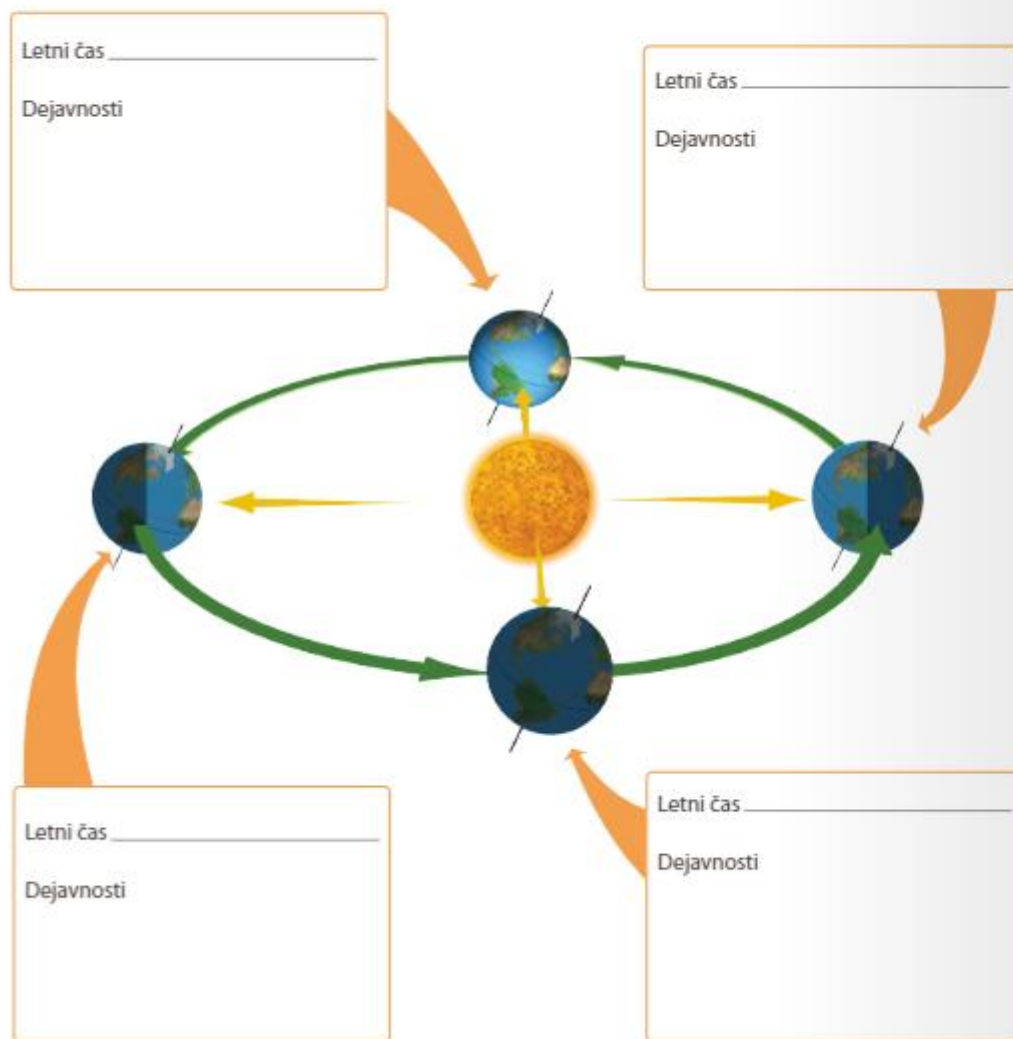
obzorje – del Zemljinega površja, ki se vidi s točke opazovanja

srednjeevropski čas – čas, ki se ravna po krajevem času 15. vzporednika

svetovni čas – mednarodno dogovorjeni čas, ki sovpada s časovnim pasom greenwiškega poldnevnika

Na ilustraciji so izpostavljeni določeni položaji Zemlje na poti okoli Sonca.

- A) Kateri letni časi se začnejo na izpostavljenih položajih Zemlje? Napiši imena letnih časov.
B) Ob posameznem položaj Zemlje nariši dejavnosti, ki jih počneš v posameznem letnem času.

Razmišljaj kot geograf

1. Zakaj v vsakdanjem življenju ne občutimo gibanja skozi vesolje?
2. Ali kdo v tvoji bližini praznuje novo leto na kateri drugi dan kot ti? Zakaj?
3. Kaj bi bilo, če bi imel rojstni dan 29. februarja?
4. Koliko mesecev na leto ima južni tečaj polarni dan?
5. Kaj se zgodi z uro, če prideš v drugi časovni pas?
6. Kaj pomeni svetovni čas?
7. Kaj se zgodi z datumom, če prečkaš mednarodno datumsko mejo od vzhoda proti zahodu?
8. Na katero uro moraš spomladi ob prestavitvi ure na poletni čas prestaviti uro iz 2. ure ponoči?
9. Zakaj uporabljamo časovne pasove in ne krajevni čas?
10. Za koliko se spremeni dolžina dneva na ekvatorju preko leta?
11. Na kateri dan v letu padajo Sončevi žarki navpično na ekvator?
12. Koliko mesecev na leto je severni tečaj brez Sončeve svetlobe?